

Drechtsteden Energieneutraal 2050

Samenwerkingsovereenkomst

Uitvoering Energiestrategie

Inleiding

Samen aan de slag!

We kennen inmiddels allemaal de afspraak uit het Klimaatakkoord 2015 van Parijs: de opwarming van de aarde in 2050 ten opzichte van 1990 terugdringen tot maximaal 2 graden Celsius, maar liever nog tot anderhalve graad te beperken. Voor Nederland betekent dit een beperking van de uitstoot van broeikasgassen met 80%-95% in 2050. In de Drechtsteden willen we koploper zijn in de energietransitie, zodat we op voorsprong staan in deze ontwikkeling. Dat is een gigantische opgave waarvoor we ons allemaal moeten inzetten: overheid, inwoners en bedrijfsleven.

Drechtsteden voorop

Gedreven door dit klimaatakkoord en andere afspraken zoals het Nationaal Energieakkoord en de Energieagenda, voelen wij gezamenlijk de noodzaak om nu actie te ondernemen. In de Drechtsteden willen we bovendien voorop lopen. We zijn niet voor niets één van de vijf pilotregio's in Nederland die een eigen regionale energiestrategie ontwikkelen. Het betekent dat we al veel partijen hebben gemobiliseerd. Partijen die ieder ook hun eigen ambities en planning hebben als het gaat om de energietransitie maar die samen meer kunnen bereiken. Ze zijn bereid om hun kennis, hun mensen én middelen in te zetten om er met elkaar een succes van te maken. Samen willen we het energieverbruik in de regio fors verminderen en het gebruik van fossiele energiebronnen sterk terugdringen.

Samen aan de slag

Inmiddels zijn we de fase van plannen maken voorbij: er ligt een strategie en we starten met de agenda voor 2018. Alle lichten staan dus op groen om snel aan de slag te gaan.

Ieder zijn eigen rol

Om met elkaar goede afspraken te maken over de samenwerking, hebben we deze overeenkomst opgesteld. We werken vanuit eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Door de samenwerking versterken we elkaar. In deze samenwerkingsovereenkomst beschrijven we hoe we afstemmen en hoe we onze agenda uitwerken en door ontwikkelen. Dit is een intentieovereenkomst. We weten dat we elkaar nodig hebben. Er zijn ook nog veel onzekerheden. Daar laten we ons niet door weerhouden en gaan we over in gesprek. We werken samen vanuit ambitieus realisme. Waar mogelijk realiseren we projecten en waar nodig maken we naar elkaar en naar het rijk toe bespreekbaar waar we tegen aan lopen.

We verwachten dat er gaandeweg meer partijen aanhaken. Organisaties, bedrijven of inwoners die geïnspireerd raken door onze inzet en ons enthousiasme. Mensen met goeie ideeën die voor versnelling of vernieuwing kunnen zorgen. Dit is pas het begin!

Partijen

Wie doen er mee?

<namen van ondertekenaars, functies, namens welke organisaties en handtekeningen>

1. Burgerinitiatieven; Drechtse Stroom^{*)}
  2. Duurzaamheidsfabriek en/of Coöperatie Leerpark (Partij of Partner)

  3. Energiecoöperatie Dordrecht (Partij of Partner)
  4. Gemeente Alblasterdam
  5. Gemeente Dordrecht
  6. Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht
  7. Gemeente Hardinxveld-Giessendam
  8. Gemeente Papendrecht
  9. Gemeente Sliedrecht
  10. Gemeente Zwijndrecht
  11. Greenhome, Energieloketten Drechtsteden (Partij of Partner)
  12. Huurdersraden; vertegenwoordiger^{*)}
  13. HVC
  14. Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid
  15. Openbaar lichaam Drechtsteden
  16. Provincie Zuid-Holland
  17. Rabobank
  18. Stedin Netbeheer
  19. Waterschap Hollandse Delta
  20. Werkgevers Drechtsteden (Partij of Partner)
  21. Woningbouwvereniging Heerjansdam
  22. Woningstichting Trivire
  23. Woningstichting Woonbron Dordrecht
  24. Woningstichting Woonkracht 10
  25. Woningstichting Tablis
  26. Woningstichting Rhiant
  27. Woningstichting Omnivera
- ^{*)} De vertegenwoordigers van Burgerinitiatieven en huurdersraden zijn vrijgesteld van contributie.

De Samenwerkingsovereenkomst staat open voor toetreding door nieuwe Partijen. Alle Partijen worden vermeld op de website www.energiestrategiedrechtsteden.nl.

Hierna genoemd 'Partijen'

Partners

Iedereen is welkom om aan te haken als Partner. Partners onderschrijven de ambitie Drechtsteden Energieneutraal 2050, willen en kunnen meehelpen bij de uitwerking en/of realisatie, en wijzen één contactpersoon aan als aanspreekpunt bij de uitwerking. Zij zijn geen lid van de Programmaraad en betalen geen contributie. Wel kunnen zij op verzoek van de Programmaraad als agendalid van de Programmaraad worden uitgenodigd. Partners helpen bij de uitvoering van de Samenwerkingsagenda. Alle Partners worden vermeld op de website www.energiestrategiedrechtsteden.nl.

Netwerk Drechtsteden Energieneutraal

Iedereen is welkom om aan te haken bij het Netwerk Drechtsteden Energieneutraal. Het Netwerk bestaat uit Partijen, Partners, andere organisaties, ondernemers en inwoners die met elkaar de beweging maken naar Drechtsteden Energieneutraal. Aanhaken bij het netwerk is kosteloos. Iedereen in het Netwerk ontvangt de nieuwsbrief, wordt uitgenodigd voor Netwerkbijeenkomsten en wordt uitgenodigd om ervaringen en successen te delen.

Gezamenlijk gedachtegoed

Wat bindt ons?

Partijen zijn met elkaar verbonden omdat we:

- elkaar nodig hebben om verdere klimaatverandering te voorkomen;
- zich mede verantwoordelijk voelen voor de doorvertaling van het Klimaatakkoord van Parijs naar regionaal niveau;
- de visie delen op de gezamenlijke richting (Toekomstperspectief Drechtsteden 2050 Energieneutraal) en aanpak (Energiestrategie Drechtsteden);
- willen samenwerken en elkaar willen versterken;
- kansen pakken en toekomstbestendige investeringen doen;
- gericht zijn op opschaling, bij barrières in gesprek gaan en gezamenlijk oplossingen zoeken;
- nieuwe Partijen en Partners die de visie delen, uitnodigen om, direct of later, aan te sluiten.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Partijen willen:

- a) de ontwikkeling 'Drechtsteden 2050 Energieneutraal' versnellen;
- b) daarbij samenwerken aan:
  - gezamenlijke Samenwerkingsagenda;

- gezamenlijke communicatiestrategie;
  - uitwerking;
  - waar relevant projecten;
  - verbeteren van condities vanuit beleid en regelgeving;
  - financiering van toekomstbestendige investeringen;
  - duidelijkheid over invloed, verantwoordelijkheden en bevoegdheden;
  - draagvlak en eigenaarschap bij alle betrokkenen, waaronder inwoners en ondernemers, voor de beoogde veranderingen;
  - ontwikkelen van nieuwe routines die de energietransitie opschalen van pilots naar standaard aanpak;
- c) knelpunten vertalen naar vraagstukken waarvoor een oplossing wordt gezocht;
- d) aansluiting van de Energiestrategie Drechtsteden op het Klimaatakkoord van Parijs, op de nationale uitwerking van de Energieagenda en het Nationaal Klimaatakkoord, en op de uitwerking van de Provinciale Energieagenda en Verordening Ruimte en Mobiliteit. Parallel aan deze energiestrategie werkt het rijk aan de invulling van noodzakelijke wettelijke, financiële en beleidsmatige condities.

Ambities

Waar gaan we voor?

Partijen:

- richten zich op Drechtsteden Energieneutraal in 2050, voor de gebouwde omgeving in 2035;
  - geven invulling aan deze ambitie langs de vijf richtinggevende ontwikkellijnen:
    - gefaseerd los te gaan van aardgas; geen aardgas bij nieuwbouw en gasnetten niet vervangen;
    - af te gaan van benzine, diesel en andere fossiele energie, zodra dat redelijkerwijs kan;
    - sterk in te zetten op energiebesparing;
    - de resterende energievraag is afkomstig uit duurzame bronnen;
    - dit te realiseren met de hoogst mogelijke maatschappelijke opbrengst.
- Partijen passen deze ontwikkellijnen toe als referentie bij beleid, ontwikkelingen, investeringen en projecten;
- willen dat doen op een manier die ten goede komt aan de mensen (een betaalbare energievoorziening en voorkomen van energiearmoede), de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de regio, innovatie, werkgelegenheid (ook voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt), circulaire economie en de economische kracht van de regio;
  - willen gezamenlijk optrekken om de ambitie te verwezenlijken en deze, waar relevant, gezamenlijk uit werken en communiceren. Ze stellen daarvoor een Samenwerkingsagenda op, met gezamenlijke en individuele acties. De Samenwerkingsagenda is adaptief en wordt periodiek geactualiseerd. De Samenwerkingsagenda is bovenop de inzet van individuele Partijen die vanuit eigen verantwoordelijkheid en mogelijkheden werken aan de energietransitie.

Afspraken

Hoe gaan we te werk?

De Samenwerkingsovereenkomst is een netwerksamenwerking van partijen. Partijen werken ieder voor zich en gezamenlijk aan Drechtsteden Energieneutraal.

De Partijen:

1. onderschrijven de ambities en de ontwikkellijnen zoals geformuleerd in de Energiestrategie Drechtsteden Energieneutraal 2050;
2. werken gezamenlijk en ook individueel aan de energietransitie in de Drechtsteden, vanuit eigen verantwoordelijkheid en mogelijkheden;
3. benoemen hun acties en inzet van capaciteit en middelen in de Samenwerkingsagenda;
4. werken hun aandeel in de Samenwerkingsagenda uit in gezamenlijke en eigen uitvoeringsplannen, jaarplannen, etc.;
5. wijzen één bestuurlijke contactpersoon aan voor deelname aan de Programmaraad (clustering is mogelijk);
6. wijzen één inhoudelijke contactpersoon aan als aanspreekpunt bij de uitwerking (clustering is mogelijk);
7. wijzen één communicatie contactpersoon aan als aanspreekpunt bij communicatie;
8. dragen bij aan monitoring van de gemaakte afspraken en ambitie. Specifieke aandacht wordt gegeven aan maatschappelijke baten voor de regio als geheel (zoals werkgelegenheid, toegevoegde waarde, bereikbaarheid, identiteit) en voor de mensen (zoals verbeteren van leefbaarheid en het voorkomen van energiarmede);
9. inspireren elkaar en spreken elkaar aan op de gemaakte afspraken en kansen;
10. organiseren betrokkenheid van inwoners (jong en oud) en bedrijven;
11. borgen de energiestrategie in de eigen organisatie.

Organisatie

Wie doet wat?

Zie ook bijlage 1 met plaatje van de organisatie.

Programmaraad

Alle Partijen nemen (individueel of als cluster) bestuurlijk deel aan de Programmaraad. De Programmaraad komt twee á drie keer per jaar bij elkaar. De Programmaraad heeft een onafhankelijke voorzitter. De Programmaraad:

- stelt jaarlijks de Samenwerkingsagenda en Communicatiestrategie op;
- bepaalt jaarlijks de hoogte van de contributie en de besteding daarvan ;
- (her)benoemt jaarlijks de voorzitter;
- bespreekt de voortgang en jaarlijkse monitoring, waarbij Partijen elkaar aanspreken op gemaakte afspraken en elkaar waar mogelijk helpen;
- maakt belemmeringen bespreekbaar en adresseert oplossingen;
- is inspirerend, speelt in op ontwikkelingen en bepaalt of de Energiestrategie en het Toekomstperspectief moeten worden aangepast (adaptief programmeren);
- laat nieuwe partijen toetreden, tenzij daar bezwaar tegen is.

Bestuurlijk E-Team

Uit de Programmaraad wordt het dagelijks bestuur samengesteld, het Bestuurlijk E-Team. In het Bestuurlijk E-Team zitten 5 á 7 sleutelspelers die een sturende rol hebben en/of een groot investeringsvolume bijdragen aan de energietransitie.

Het Bestuurlijk E-Team:

- geeft bestuurlijke slagkracht op doelen, activiteiten en resultaten van de 5 ontwikkellijnen en de Samenwerkingsagenda;
- doet voorstellen aan de Programmaraad over de Samenwerkingsagenda, Communicatiestrategie, hoogte van de contributie en adaptieve ontwikkeling van de Energiestrategie en het Toekomstperspectief;
- zorgt voor goede verbinding en samenwerking met alle Partijen en Partners, en zoekt de verbinding met bedrijven, inwoners, maatschappelijke organisaties, etc.;
- zorgt voor monitoring van de Samenwerkingsagenda, mede in relatie tot de Energiestrategie en het Toekomstperspectief;
- legt verzoeken voor toetreding van nieuwe Partijen schriftelijk voor aan de Programmaraad.

Strategisch E-Team

In het Strategische E-Team zijn in principe dezelfde Partijen vertegenwoordigd als in het Bestuurlijke E-Team. Het Strategische E-Team:

- zorgt voor de voorbereiding en ondersteuning van de Programmaraad en het Bestuurlijke E-Team, op alle hierboven genoemde aspecten;
- stelt jaarlijks in overleg met de werkgroepen, Partijen, Partners en het Netwerk de Samenwerkingsagenda op;
- regisseert op de ontwikkellijnen en de Samenwerkingsagenda en stelt waar nodig werkgroepen in;
- zet zich in voor samenhang tussen de Energiestrategie Drechtsteden, rijksbeleid en provinciaal beleid;
- organiseert 1 of 2 keer per jaar een Netwerkbijeenkomst;
- betreft nieuwe Partijen.

Uitwerking en uitvoering

Alle Partijen hebben een inhoudelijk aanspreekpunt en een aanspreekpunt voor communicatie. Waar mogelijk worden bestaande organisatiestructuren benut. Indien nodig wordt in werkgroepen samengewerkt, zoals de gezamenlijke werkgroep Communicatie. Voor de uitfasering aardgas wordt een voorstel voor nadere afspraken uitgewerkt. Specifiek aandachtspunt is het betrekken van inwoners en ondernemers. We willen zowel koplopers betrekken, als ook een ad random groep van inwoners.

Monitoring

Jaarlijkse monitoring van de Samenwerkingsagenda. Periodieke monitoring van het effect op het totale energiegebruik, uitfasering van fossiele brandstoffen, de opwekking van duurzame energie en (voor zover te kwantificeren) maatschappelijke opbrengsten.

Financiën

Partijen betalen contributie om de netwerksamenwerking te faciliteren. De Programmaraad bepaalt jaarlijks bij meerderheid van stemmen de hoogte van de contributie en het kader voor de besteding

daarvan. De Programmaraad kan besluiten bij de vaststelling van de hoogte van de contributie rekening te houden met de draagkracht van individuele Partijen.

De inkomsten uit contributie worden ingezet om de voorzitter te betalen, voor de monitoring, voor gezamenlijke communicatiemiddelen en voor het faciliteren van de netwerkbijeenkomsten. Het financiële beheer wordt gedaan door het openbaar lichaam Drechtsteden. Het openbaar lichaam Drechtsteden legt over de besteding van de contributie verantwoording af aan de Programmaraad, door tussenkomst van het Bestuurlijk E-team.

Indien nodig worden aparte overeenkomsten gesloten om partijen te binden aan afspraken. Dit is in ieder geval van toepassing voor Drechtsteden van Aardgas los.

De inzet van mensen is voor eigen rekening. Partijen stellen naar redelijkheid faciliteiten zoals vergaderlocaties om niet ter beschikking.

Communicatie

#energieneutraal #hoedan?

Om effectief en samenhangend te communiceren, stellen we een gezamenlijke communicatiestrategie op. Vanaf de lancering van deze strategie (verwachting: februari 2018) treden we met één (of meer) krachtige kernboodschap(en) en één beeldmerk naar buiten. We zorgen dat we online vindbaar zijn om betrouwbare informatie te ontsluiten en bedrijven en inwoners uitnodigen om aan te haken. Ons doel is om partijen en partners nauw te verbinden (intern) en de buitenwereld te inspireren en motiveren om in actie te komen. Nu is het moment!

Minstens zo belangrijk hiervoor zijn de positieve verhalen die we (helpen) verspreiden over dit onderwerp. Inwoners en bedrijven die elkaar tips en tricks geven, verenigingen en organisaties die leren van elkaars ervaringen. Hoe betrouwbaarder de bron, hoe effectiever de communicatie. Dat vraagt om een lokale, vaak zelfs wijkgerichte aanpak. Aan ons de taak om dit op alle fronten te stimuleren en te faciliteren.

We realiseren ons dat elke Partij ook zijn/haar eigen verhaal heeft. De centrale boodschap op strategisch niveau gaat daarom vergezeld van een boodschap op maat en via eigen communicatiemiddelen en -kanalen voor de eigen achterban: positief verleidend, gericht op specifieke doelgroepen en rekening houdend met interne ontwikkelingen en opgaves.

Samenwerkingsagenda

Partijen stellen een Samenwerkingsagenda op die jaarlijks wordt geactualiseerd. De Samenwerkingsagenda wordt vastgesteld door de Programmaraad. De Programmaraad kan er voor kiezen om een langjarige agenda op te stellen. De agenda bestaat uit projecten en organisatievoorstellen die invulling geven aan de vijf richtinggevende ontwikkellijnen. De Samenwerkingsagenda is juridisch niet bindend voor Partijen, maar Partijen achten zich op basis van deze overeenkomst moreel gebonden uitvoering te geven aan de Samenwerkingsagenda.

Slotbepalingen

Toetreding nieuwe Partijen

De Samenwerkingsovereenkomst staat open voor toetreding van nieuwe Partijen. Partijen betalen jaarlijks contributie en zijn lid van de Programmaraad.

Toetreding nieuwe Partners

Iedereen is welkom om toe te treden als Partner. Partners leveren een actieve bijdrage aan de Samenwerkingsagenda. Zij betalen geen contributie en zijn geen lid van de Programmaraad.

Aanhaken bij het Netwerk

Iedereen is welkom om aan te haken bij het Netwerk. Zij zijn onderdeel van de beweging naar Drechtsteden Energieneutraal. Zij betalen geen contributie en zijn geen lid van de Programmaraad.

Uittreding

Elke Partij of Partner kan deze Samenwerkingsovereenkomst (te allen tijde) met inachtneming van een opzegtermijn van 2 maanden schriftelijk opzeggen. Partijen ontvangen geen teruggave van de contributie. Iedereen kan (te allen tijde) afhaken van het Netwerk.

Wijzigingen

Elke Partij kan de andere Partijen schriftelijk verzoeken de Samenwerkingsagenda te wijzigen. Over wijzigingen wordt besloten in de Programmaraad. De Programmaraad komt daartoe zo spoedig mogelijk bijeen nadat een Partij de wens daartoe aan de andere Partijen schriftelijk heeft medegedeeld.

Nakoming

Partijen komen overeen dat de nakoming van de afspraken van de Samenwerkingsovereenkomst niet in rechte afdwingbaar is.

Duur van de overeenkomst

Deze Samenwerkingsovereenkomst treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening door alle Partijen en loopt tot en met 2050.

Bijlagen:

Bijlage 1 Organisatie

Bijlage 2 Energiestrategie Drechtsteden Energieneutraal

Bijlage 3 Toekomstperspectief Drechtsteden Energieneutraal

Bijlage 4 Samenwerkingsagenda 2018, dynamisch werkdocument

De actuele lijst van Partijen en Partners staat op de website www.energiestrategiedrechtsteden.nl

